

บทวิเคราะห์เทคนิคการขับร้อง การตีความบทประพันธ์ บทเพลงชุดเพลงร้อง
ฟอร์ ลาสท ของ ประพันธ์โดย ริชาร์ด ชเตราส์

“Analysis of Singing Techniques and Interpretation
of Four Last Songs by Richard Strauss”

ธีรพร ทรงคอน*¹ ศศิ พงศ์สรายุทธ²

Thiraporn Songdorn,*¹ Sasi Pongsarayuth²

Abstract

This research paper is initiated with regard to the study of the set of *Four Last Songs* which is written by Richard Strauss. Its main purpose is not only to study its singing technique but also to its meaning interpretation which conforms to the melody of the composer. Significantly, the target group of this song is Soprano female singers, and the observation primarily focus on the study of singing methods. This research study also mainly includes the methods of the selection from the proper intonation, the song phasing to the note singing articulation. In addition, the proper singing and breathing techniques are; therefore, introduced accordingly. In other words, there are a variety of specific practice patterns which are used to be beneficial to the solo performance in master's degree. This is to be utilized to develop the singing skills and potential among those who are interested in studying how to sing soprano.

Keywords: Richard Strauss / Vocal Techniques / Song Cycle

* Corresponding author, email: Thirap.sd@gmail.com

¹ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ Master's Degree Candidate, Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University

² อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

² Advisor, Assoc. Prof., Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาบทประพันธ์ บทเพลงชุดเพลงร้อง *ฟอร์ ลาสท* ของ ประพันธ์โดย ริคาร์ด ชเตราส์ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อการศึกษาวิธีการขับร้อง การตีความหมายของบทกวีและการศึกษาความสอดคล้องกันระหว่างบทกวีและการประพันธ์ท่วงทำนองของผู้แต่ง บทเพลงนี้เป็นบทเพลงสำหรับนักร้องผู้หญิงเสียงโซปราโน ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการขับร้อง การเลือกใช้เสียงสูงและเสียงต่ำที่เหมาะสม รวมถึงการเชื่อมคำและการขับร้องโน้ตระดับต่างๆ จึงมีการสืบค้นวิธีการขับร้องและตีความหมายที่เหมาะสมกับการฝึกขับร้องเพลงชุดนี้ รวมไปถึงการหายใจ โดยรูปแบบการฝึกจะมีความหลากหลาย เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำมาจัดทำการแสดงเดี่ยวในระดับมหาวิทยาลัย และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพในการใช้เสียง ของผู้ที่มีความสนใจศึกษา การขับร้องเสียงโซปราโนได้

คำสำคัญ: ริคาร์ด ชเตราส์ / เทคนิคการขับร้อง / บทเพลงชุดเพลงร้อง

บทนำ

บทความวิจัยนี้ เป็นการค้นคว้าเรื่องการขับร้องบทเพลงคลาสสิกระดับสูง ในปัจจุบันแม้จะยังไม่เป็นที่นิยมเป็นอย่างมากในประเทศไทย แต่ก็มีหลายมหาวิทยาลัยที่เปิดการเรียนการสอนการขับร้องเพลงประเภทนี้ สิ่งที่สำคัญมากไปกว่าการร้องเพลงให้ไพเราะ คือการพัฒนาเทคนิคการร้องให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งเพลงคลาสสิกจะมีรูปแบบวิธีการร้องและการใช้เสียงที่แตกต่างจากบทเพลงทั่วไป ผู้ร้องจึงจำเป็นต้องเข้าใจถึงกระบวนการการเปล่งเสียง การแสดงลีลา อารมณ์เพลง เพื่อสื่อสารให้ผู้รับฟังมีความคล้อยตามผู้ร้อง ดังนั้น ผู้ขับร้องจำเป็นที่จะต้องศึกษาเกี่ยวกับบทเพลงนั้นให้ลึกซึ้ง ไม่ว่าจะเป็นวิธีการประพันธ์ทำนองเพลง ความหมายของบทประพันธ์ แรงบันดาลใจของผู้แต่ง ประวัติและภูมิหลังความเป็นมาและการดำเนินชีวิตของผู้แต่ง ก็มีความสำคัญด้วยกันทั้งสิ้น

ชุดเพลงร้อง *ฟอร์ ลาสท* ของ (*Four Last Songs*) ประพันธ์โดย ริคาร์ด ชเตราส์ (ค.ศ. 1864 - 1949) ประพันธ์ขึ้นจากบทกลอนทั้งหมดสี่ตอนด้วยกัน ซึ่งแต่ละตอนมีความแตกต่างของการนำเสนอ ในรูปแบบของดนตรี และความหมายของบทประพันธ์ ทำให้เทคนิคการนำเสนอในการร้องแต่ละท่อนมีความซับซ้อนและแตกต่างออกไปด้วย โดยสื่อสารออกมาผ่านตัวโน้ต จังหวะการแบ่งคำ

และท่วงทำนองต่างๆ การใช้อารมณ์น้ำเสียงอย่างเหมาะสม โดยบทเพลงทั้งสี่ที่ก่อนหน้านี้ มีทั้งอารมณ์รัก ร่าเริง เศร้า จึงต้องศึกษาด้วยความเข้าใจ เพื่อใช้ในการแสดงขับร้องเดี่ยวระดับมหาบัณฑิต นอกจากนี้ยังวิเคราะห์การตีความหมายในแต่ละท่อนเพื่อเป็นประโยชน์ในการถ่ายทอดออกมาถึงผู้ฟัง รวมถึงศึกษาถึงปัญหาที่พบเจอขณะฝึกร้องเช่น การเลือกใช้ช่องเสียงต่างๆ ที่สมควร และการฝึกลมหายใจอย่างถูกต้องซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญของนักร้อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาชีวประวัติของนักแต่งเพลงในยุคโรแมนติก
2. เพื่อศึกษาลักษณะของบทเพลงประเภทชุดเพลงร้อง
3. เพื่อศึกษารายละเอียดของบทประพันธ์ และนำมาต่อยอดในการศึกษาได้
4. เพื่อศึกษาวิธีการขับร้องและพัฒนาเทคนิคการขับร้องเพลงคลาสสิกของผู้วิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยสร้างสรรค์ครั้งนี้ ผู้วิจัยคัดเลือกบทประพันธ์ชุดเพลงร้อง *ฟอร์ ลาสท ซอง* จากนั้นนำมาศึกษาวิธีการประพันธ์ โดยศึกษาตั้งแต่ประเภทของบทประพันธ์ไปจนถึงรายละเอียดของบทประพันธ์ และวิธีการขับร้อง

วิธีการดำเนินการวิจัยสร้างสรรค์

วิธีการดำเนินการวิจัยเริ่มจากการศึกษาบทประพันธ์เพื่อให้ทราบเบื้องต้นว่าเป็นบทประพันธ์ประเภทใด ซึ่งบทประพันธ์ชุดเพลงร้องชุดนี้มีทั้งหมด 4 บทด้วยกัน จากนั้นศึกษาข้อมูลรายละเอียดของแต่ละบทประพันธ์ เพื่อให้ทราบว่าบทประพันธ์นั้นมีการกล่าวถึงสิ่งใดชีวประวัติของผู้ประพันธ์ทำให้ผู้วิจัยสามารถเชื่อมโยงปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลงานนี้เช่นกัน เมื่อค้นคว้าข้อมูลโครงสร้างของบทประพันธ์การผสมผสานระหว่างแนวทำนองกับบทกวี จึงสามารถตีความหมายของบทประพันธ์และเทคนิคการขับร้องต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ศึกษาข้อมูลชีวประวัติของผู้ประพันธ์ชุดเพลงร้อง *ฟอร์ ลาสท ซอง*
2. ได้ความรู้เรื่องลักษณะการประพันธ์บทเพลงประเภทชุดเพลงร้อง

3. ได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดเชิงลึกของบทประพันธ์ รวมถึงแรงบันดาลใจและวิธีการประพันธ์ชุดเพลงร้องดังกล่าว
4. ได้เรียนรู้วิธีการฝึกซ้อมและการเลือกใช้เทคนิคที่เหมาะสมในการขับร้องบทเพลงชุดเพลงร้องนี้

ชุดเพลงร้อง (Song Cycle)

ชุดเพลงร้อง เป็นบทเพลงที่มีลักษณะคล้ายกับบทเพลงร้องศิลป์ที่เหล่านักร้องคุ้นชินในชื่อ Art Song หรือ Lieder โดยดั้งเดิมประพันธ์โดยคีตกวีชาวเยอรมัน แต่ภายหลังได้รับความนิยมจึงมีการใส่คำร้องเป็นภาษาอื่นๆ ด้วย สมัยก่อนนิยมร้องหรือเล่นกันในห้องโถงเล็ก โดยมีการบรรเลงเปียโนประกอบจึงมีความไพเราะ กังวาน น่าฟังเป็นที่นิยมกันในสมัยโรแมนติก ในศตวรรษที่ 18 ยังนิยมร้องและเล่นกันมาจนปัจจุบัน โดยลักษณะของบทเพลงชุดเพลงร้องแตกต่างจากบทเพลงร้องศิลป์ คือ บทเพลงชุดเพลงร้องส่วนมาก มักเกิดจากการที่ผู้ประพันธ์ทำนองไปพบเจอบทกลอนหรือบทร้องจากผู้แต่งกวีที่มีชื่อเสียงและเกิดความประทับใจจึงนำมาแต่งทำนองประกอบเข้าไป ทำให้เกิดบทเพลงชุดร้องเพลงจนโด่งดังและได้รับความสนใจขึ้นมาเนื่องจากมีความหมายที่ลึกซึ้งถึงใจผู้ฟัง ซึ่งบทกลอนนั้นอาจจะมาจากผู้แต่งหลายคนแต่มีความหมายของเนื้อเพลงเกี่ยวข้องหรือเป็นเรื่องเดียวกัน โดยโครงสร้างหรือรูปแบบการแต่งเพลงบทเพลงชุดเพลงร้องนี้ค่อนข้างจะเป็นรูปแบบอิสระที่เรียกว่า บทเพลงรูปอิสระ (Through Composed) หมายถึงการแต่งทำนองไปตามเนื้อร้อง ซึ่งรูปแบบนี้จะมีลักษณะการบรรเลงแบบต่อเนื่อง ไม่ได้มีการกำหนดเกณฑ์การย้อนท่อนตามรูปแบบอื่นๆ โดยส่วนมากจะแบ่งท่อน A B C หรือ D อย่างชัดเจน โดยเรียบเรียงเพลงในแต่ละท่อนออกมาอย่างแตกต่างกัน

ประวัติผู้ประพันธ์บทเพลง

ริคาร์ด ชเตราส์ เป็นนักแต่งเพลงชาวเยอรมัน เกิดในยุคโรแมนติก บิดาเป็นนักดนตรีที่มีความชำนาญในการเป่าฮอรั่น โดยเรียนรู้เรื่องดนตรีจากการสอนของพ่อ และสามารถแต่งเพลงได้เมื่อมีอายุเพียง 6 ขวบ โดยบทเพลงซิมโฟนีบทแรกของได้ถูกนำมาแสดงเมื่อเขาอายุ 17 ปี ต่อมาเมื่ออายุ 21 ปีได้รับทำหน้าที่ผู้กำกับวงดนตรีให้กับ วงออร์เคสตราและในภายหลังได้กลายมาเป็นผู้ควบคุมวงรุ่นเยาว์อีกด้วย โดยเขาอุทิศตนในการสร้างสรรค์ ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจมาจากแนวคิดของ

ริชาร์ด วากเนอร์ (Richard Wagner) การประพันธ์เพลงของเขาได้รับแรงบันดาลใจมาจากนักแต่งเพลงมากมาย

รายละเอียดของบทประพันธ์

ชุดเพลงร้อง *พอร์ ลาสท ซอง* สำหรับนักร้องเสียงโซปราโน ผลงานการประพันธ์ดนตรีของ ริชาร์ด ชเตราส์ (ค.ศ. 2407-2492) ในปี 1948 จากการอ่านบทประพันธ์ของ โจเซฟ ฟอน อายนเคนดอร์ฟ (Joseph von Eichendorff) ซึ่งเป็นนักกวีชาวปรัสเซีย โดยชเตราส์ได้พบบทกวีสั้นๆ ชื่อว่า *Im Abendrot* ซึ่งเป็นเพลงสุดท้ายของบทเพลงชุดร้องเพลงชุดนี้ กล่าวถึงภาพของสามภรรยาคนหนึ่ง นิ่งมองไปที่พระอาทิตย์ตกด้วยกัน และกล่าวว่า “นั่นอาจเป็นความตาย” โดยตอนท้ายทำให้เขานึกถึงความสุขและชีวิตการแต่งงานที่ยาวนานของเขาและภรรยาที่เป็นนักร้องโซปราโน ทำให้เขารู้สึกว่าบทกลอนนี้มีความหมายพิเศษมากสำหรับเขาจึงเป็นแรงบันดาลใจสำคัญในการเขียนบทประพันธ์เพลงชุดนี้ โดยที่สามบทเพลงก่อนหน้านั้นมาจากบทกลอนของ นักกวีชื่อว่าเฮร์มานน์ เฮสเส (Hermann Hesse, ค.ศ. 1877-1962) ในด้านการประพันธ์ แสดงให้เห็นถึงบทสรุปทางความคิดของชเตราส์ถึงอิสรภาพความปลดปล่อยผ่านทางบทกวี และในด้านทำนองเรียบเรียงออกมาอย่างละเอียดอ่อน มีความสมบูรณ์ของดนตรีผ่านการบรรเลงเดี่ยวของแต่ละเครื่องดนตรี การปรับแต่งฮาร์โมนิกและการเพิ่มวรรณยุกต์ให้สอดคล้องกับบทกวีและทำนองของเสียงร้อง ทำให้เกิดความไม่ซ้ำซาก

การตีความบทประพันธ์ และการฝึกซ้อมการร้องเพลง

ส่วนที่ 1 มีชื่อท่อนว่า *Frühling (Spring)* บทกลอนของนักกวีที่มีชื่อว่า เฮร์มานน์ เฮสเส เริ่มเพลงกล่าวถึงความมืดมนช่วงฤดูใบไม้ผลิ จากนั้นค่อยๆ เปลี่ยนท่วงทำนอง โดยให้ความรู้สึกถึงสายลมที่พัดผ่าน โดยมีกรกล่าวถึงความรัก ช่วงเวลาที่สดใสและมีความสุขในชีวิตในส่วนของเนื้อร้องนั้นมาในรูปแบบของโคลงสั้นๆ และแนวทำนองของการร้องมีการเปลี่ยนแปลงระดับเสียงตลอดเวลา ให้ความรู้สึกถึงความหวังความสดชื่นของฤดูใบไม้ผลิตามมา รวมถึงความอ่อนหวานและความตื่นเต้น โดยบทเพลงขึ้นต้นด้วยคีย์ C ไมเนอร์ จบลงด้วยคีย์ C เมเจอร์ ตามความหมายบทกวีคือ ขึ้นต้นด้วยความมืดมนและปิดท้ายด้วยความตื่นเต้นและความหวัง โดยโมทีฟ ของเพลงในท่อนที่ 1-8 นั้น ส่วนของแนวทำนองให้ความรู้สึกถึงความมืดมนเช่นเดียวกันกับความหมายของเพลงที่กล่าวถึงความรู้สึกของผู้ร้องที่กำลังฝันอยู่ในสถานที่ ที่ให้ความรู้สึกมืดมนแต่ในส่วนของจังหวะใน

โมทีฟนั้นกลับให้ความรู้สึกถึงการมีความหวังถึงสิ่งที่กำลังจะมาถึงในไม่ช้า โดยมาในรูปแบบของเซตสองชั้น

Example 1 Frühling, mm. 1-8

FRÜHLING

RICHARD STRAUSS

Allegretto

Voice

Allegretto

Piano

4

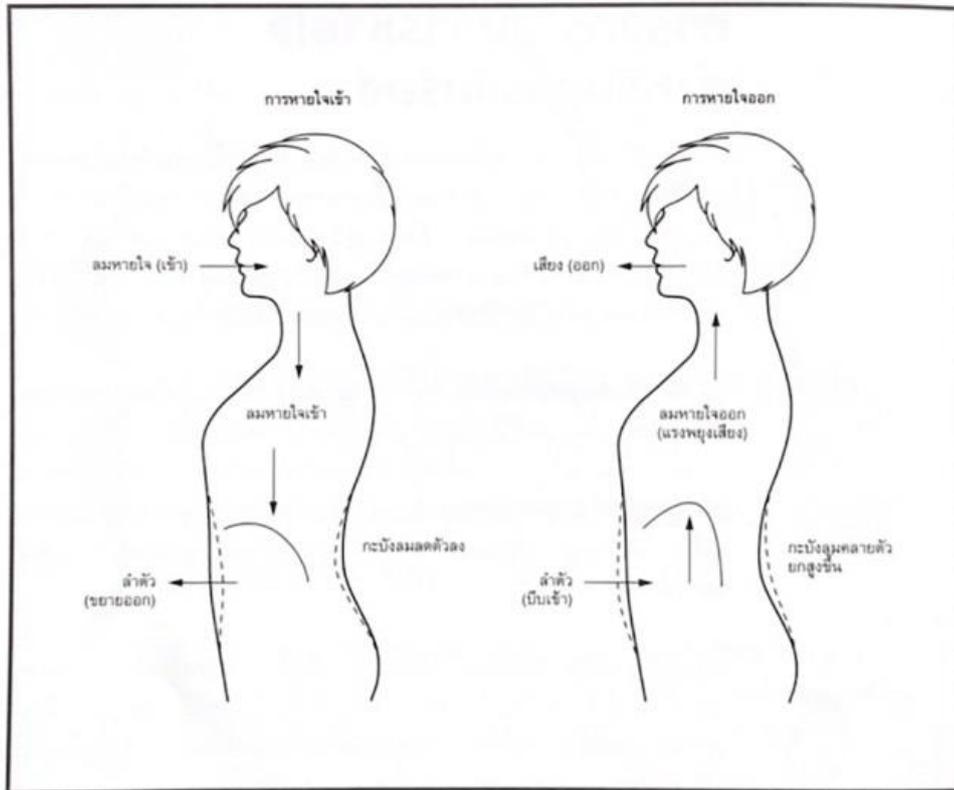
In dämm - ri-gen Gräf - ten

7

A

träum - te ich lang..... von dei - nen
espr.

Figure 1 How to breath for Singer³

การหายใจที่ถูกต่อนั้นควรให้ความรู้สึกสบายไม่แน่นอยู่ที่บริเวณอก โดยกระบวนการการหายใจเข้านั้น ให้อากาศถึงช่วงแกนกลางลำตัวที่ขยายออก โดยบริเวณกะบังลมจะขยายกว้างและยกขึ้นเพื่อเป็นพื้นที่ในการกักเก็บลมไว้เพื่อร้องประโยคที่มีความยาว และให้เสียงร้องเปล่งออกมาอย่างสม่ำเสมอ หากวิธีการหายใจถูกต้อง ในขณะที่เปล่งเสียงร้องประโยคดังกล่าวออกมา ลมหายใจออกของเราจะไม่มีลมแทรกออกมาพร้อมเสียงของผู้ร้องมากเกินไป ตำแหน่งของเสียงจะอยู่ในจุดที่ถูกต้อ ทำให้ประโยคดังกล่าวมีความไพเราะและสมบูรณ์

ส่วนที่ 2 มีชื่อท่อนว่า September บทกลอนจากนักกวี เฮอร์มานน์ เฮสเส เช่นกัน ท่อนนี้กำหนดลีลาการเล่นแบบอันดันเต้หรือจังหวะก้าวเดิน โดยรวมของท่อนนี้ผู้แต่งกลอนนำเสนอช่วงเวลาที่แตกต่างกันระหว่างช่วงฤดูร้อนและฤดูใบไม้ร่วง มีการย้อนไปกล่าวถึงอดีตจากมุมมองในปัจจุบันทำให้สื่อความหมายถึงความเข้าใจและยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มีการสร้างสีสันใน

³ Duangjai Thewtong, *Duangjai Technique Integrated Vocal Exercise* (Bangkok: Viscom Center, 2017), 88. (in Thai)

บทกลอน โดยพรรณนาถึงฤดูร้อน สามารถศึกษาความหมายเพิ่มเติมได้จากบทกวีต้นฉบับภาษาเยอรมัน และคำแปลภาษาอังกฤษ โดยบทกวีแบ่งออกเป็นสามส่วนด้วยกัน ในทางการประพันธ์ทำนองนั้น มีการเปลี่ยนฮาร์โมนิก (Harmonic) และเปลี่ยนแปลงทำนองเพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อร้อง

วิธีการฝึกซ้อมท่อน September

ท่อน September เป็นบทเพลงที่มีความไพเราะและมีความสละสลวยของแนวร้องเป็นอย่างยิ่ง ในส่วนของบทประพันธ์มีความสัมพันธ์ระหว่างนักร้องและการบรรเลงเปียโนด้านล่าง มีการสลับขึ้นลงของท่วงทำนองโดยนำเสนอแบบโมทีฟ รูปแบบการนำเสนอตัวโน้ตที่เปิดโอกาสให้นักร้องได้แสดงความสามารถอย่างชัดเจนการเปล่งเสียงในประโยคแรก ผู้ร้องใช้การร้องแบบร้องที่โน้ตเสียงแรก (on set of sound) การหายใจอย่างถูกวิธีก่อนร้องประโยคแรกจะช่วยให้การพยางค์เสียงในโน้ตตัวแรก โดยการขยายกล้ามเนื้อหลังส่วนล่าง เปิดใบหน้าส่วนในด้วยการยกบริเวณโหนกแก้มจะทำให้กล้ามเนื้อส่วนในของใบหน้าเปิดออกจากภายใน ส่งผลให้โครงหน้าขยายออกไปจนถึงบริเวณกรามและโพรงกะโหลกศีรษะ จากนั้นเสียงแรกจะสั่นสะเทือนในโพรงก้องกังวานออกมาทุกส่วน ทำให้ประโยคแรกลอยออกมาอย่างสมบูรณ์และไพเราะ

บทเพลงนี้มีโน้ตแนวร้องคล้ายเสียงโครมาติกในบางช่วง ผู้ร้องควรฝึกร้องโน้ตบริเวณนั้นโดยไม่ใช่คำร้องภาษาเยอรมัน แต่ใช้สระอูหรือร้องเสียง “ฮีม” ในลักษณะร้องตามชื่อโน้ต (Solfege) โดยผู้ร้องฝึก โดยการร้องแบบโดเคลื่อนที่ (Movable Do) คือการหาตัวโทนิค (Tonic) ของบันไดเสียงหลัก แล้วร้องเป็นตัวโด (Do) ไต่ไปตามโน้ตถัดไป การฝึกในลักษณะนี้ก่อนจะช่วยทำตัวร้องโน้ตออกมาได้อย่างแม่นยำ และถูกต้องชัดเจน

Example 3 September, mm. 14-15

14

Voice

Som - - - mer shau - - - ert

Piano

mf

มีการสนับสนุนเรื่องราวการบรรยายของแนวร้อง ประโยค “Golden tropft Blatt um Blatt” หมายถึง ใบไม้สีทองที่ร่วงหล่น จึงต้องการการแสดงออกทางอารมณ์เพลงอย่างชัดเจน สำหรับแนวร้อง เพื่อบรรยายให้ฟังเห็นภาพใบไม้สีทองอย่างชัดเจน ผู้ร้องอาจจะจินตนาการถึงบรรยากาศสบายๆ หรือกำลังนั่งร้องเพลงอยู่ใต้ต้นไม้เพื่อสื่ออารมณ์ประโยคดังกล่าวและ ควรฝึกเสียงสูงให้มีความไพเราะ และทำความเข้าใจบทเพลง เพื่อถ่ายทอดออกมาให้เข้าถึงอารมณ์เพลง

ส่วนที่ 3 มีชื่อท่อนว่า Beim Schlafengehn (Time to sleep) บทกลอนจากนักกวี เฮอร์-มานน์ เฮสเส โดยท่อนนี้ผู้ประพันธ์อ้างอิงจากบทกวีทั้งสองบทก่อนหน้าคือ *Frühling* ที่ให้ความรู้สึกถึงช่วงเวลาที่ดีที่สุดของชีวิต ก่อนจะเข้าสู่บทเพลง *September* คือการสิ้นสุดของช่วงเวลาฤดูร้อน โดยเริ่มมีการกล่าวถึงสิ่งที่ร่วงโรย นั่นอาจหมายถึงชีวิตหลังจากความสุข และ บทที่สาม Beim Schlafengehn ก่อนที่จะถึงบทสรุปสุดท้ายใน Im Abendrot โดย Beim Schlafengehn เป็นบทสรุปถึงความปรารถนาที่จะสงบสุข นับเป็นอีกบทวิหนึ่งที่มีความหมายลึกซึ้งถึงจิตวิญญาณที่เหนื่อยล้าและโหยหาถึงความตายเป็นจุดสิ้นสุดของชีวิต อาจกล่าวได้ว่าผู้ร้องต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจถึงความหมายที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อออกมาอย่างแท้จริง

ในการนำเสนอของท่วงทำนอง เปิดตอนต้นมาด้วยการบรรเลงเสียงแรกของเครื่องสายเชลโล่ในช่วงเสียงที่ต่ำตามด้วยเครื่องสาย โดยให้ความรู้สึกถึงความเหนื่อยล้า และความปรารถนาที่จะหยุดพักการจัดวางดนตรีของผู้ประพันธ์ในบทนี้ โดดเด่นโดยเน้นการบรรเลงโน้ตสามตัว (Triplet) โดยเคลื่อนไหวตามแนวทำนอง ให้ความรู้สึกถึงความต้องการที่จะไปที่ใดที่หนึ่ง มีการล่อกันระหว่างเสียงของเครื่องสายและท่วงทำนองของนักร้องโดยท่อนที่ D เครื่องสายจะบรรเลงโมทีฟ (Motive) โน้ตสามตัวมาก่อน จากนั้นเมื่อเข้าท่อน E นักร้องจะร้องเข้าท่อน “Und die Seele unbewacht” ท่อนนี้ เสียงสูงของโซปราโน ผู้แต่งต้องการแสดงถึงการโหยหาดิ้นรนเพื่อคงอยู่อย่างไพเราะ และในท่อน F นักร้องจะร้องซ้ำโน้ตสามตัวในทำนองเดิมที่เครื่องสายบรรเลงก่อนหน้านี้ แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจในการผสมผสานเข้าด้วยกัน ของดนตรีและเสียงร้องการฝึกเสียงสูงในท่อน E นั้น ผู้ร้องควรคำนึงถึงจุดเชื่อมของเสียง เนื่องจากการร้องไล่ขึ้น ระหว่างโน้ต $D^b - F - A^b$ ซึ่งอยู่ในช่วงของช่วงเสียงสูง (Head Voice) คือเสียงที่เกิดจากการสั่นสะเทือนในช่วงของ กระโหลกศีรษะ

Example 4 Beim Schlafengehn, mm.38-41

วิธีการฝึกซ้อมท่อน Beim Schlafengehn

ผู้ร้องควรร้องด้วยความสงบ ใช้เทคนิคการขับร้องกระแสเสียงเรียบเป็นหลัก โดยกำหนดลมหายใจที่ต่ำเพื่อควบคุมกระแสลมหายใจในการเปล่งเสียง แต่ถึงแม้จะใช้กระแสเสียงเรียบเป็นหลัก แต่ในบางท่อนที่ผู้ประพันธ์กำหนดสัญลักษณ์ควบคุมลักษณะเสียงก็ควรปฏิบัติตามเช่นกัน โดยใช้เทคนิคการร้องเชื่อมต่อร้อยเรียงให้เกิดประโยคที่สวยงาม แบบเลกาโต (Legato) ในท่อน E เป็นการร้องในลักษณะเสียงสูงที่ค่อยๆ ขยับโน้ตขึ้น ความยากของท่อนนี้คือมีการใช้ลมที่ยาว ผู้ร้องฝึกกระบวนการหายใจ โดยเริ่มจากการทำความเข้าใจกระบวนการหายใจบริเวณหลังส่วนล่าง ซึ่งเป็นส่วนสนับสนุนสำคัญของการเปล่งเสียงร้อง โดยก่อนหน้านั้นหากต้องร้องประโยคที่มีการใช้ลมยาว ผู้ร้องจะเก็บสุดลมหายใจเข้าไปปอดในปริมาณที่เยอะ แต่จากฝึกซ้อมและศึกษาพบว่าแท้จริงแล้ว ผู้ร้องไม่จำเป็นต้องหายใจเข้าไปเก็บไว้ในปริมาณมาก แต่ต้องรู้จักผ่อนลมหายใจและบริหารลมหายใจในแต่ละช่วงประโยคให้ดี การฝึกความแข็งแรงของซี่โครงทำได้โดยการทำแบบฝึกหัดคล้ายสุนัขหอบ โดยลักษณะคล้ายเอาลมออกมาจากปาก ในขณะที่ทำให้มีความรู้สึกว่ซี่โครงขยายและค้างไว้ โดยเอามือจับท้องให้รู้สึกว่มีการเคลื่อนที่หดท้องเข้าเป็นจังหวะสม่ำเสมออย่างรวดเร็ว จากนั้นจึงฝึก

กระบวนการเสียงก้องกังวานตามลำดับ จากการฝึกซ้อมพบว่าช่วงเสียงที่ไล่ระดับขึ้นในประโยคดังกล่าว “Und die Seele unbewacht” หากผู้ร้องทำการเปลี่ยนสระจากสระอีเป็นสระอา โดยใช้วิธีเชื่อมเสียงและร้อยเรียงประโยคอย่างระมัดระวังจะทำให้กล้ำมเนื้อมีบริเวณ Soft palate ยกขึ้นและปล่อยเสียงก้องกังวานออกมาอย่างไร้พริ้วในประโยคดังกล่าว

Example 5 Exercises for singing vowels⁴

The image shows a musical score for a vocal exercise. The top staff is for the voice, in 12/8 time, starting with a piano (p) dynamic. It begins with a long note (half note) followed by a melodic line of eighth notes. Below the vocal line is a piano accompaniment. The piano part is in 12/8 time and consists of a triplet of eighth notes in the right hand and a single eighth note in the left hand.

ข้อควรระวังในการฝึกซ้อมในตอนนี้เป็นเรื่องของจังหวะ เนื่องจากอัตราส่วนเป็นจังหวะ 4/8 โดยนับจังหวะแบบให้ค่านोटเบ็ดหนึ่งขึ้นเท่ากับหนึ่งจังหวะ ดังนั้นในการฝึกซ้อมผู้ร้องควรมีความแม่นยำในการนับจังหวะในเพลงนี้ ดังนั้นควรฝึกซ้อมและ นัดแนะจังหวะลมหายใจกับผู้เล่นเปียโน เพื่อให้เกิดความพร้อมเพรียงกัน

ตอนที่ 4 ชื่อว่า Im Abendrot บทประพันธ์ของนักกวี โจเซฟ ฟอน อายนเค่นดอฟ มีทั้งหมดสี่ตอน ซึ่งเป็นตอนสำคัญของบทเพลงชุดร้องเพลงชุดนี้ เรื่องราวบรรยายถึงบทสรุปของชีวิตช่วงเวลาที่ยากลำบาก และการเผชิญหน้ากับจุดจบของชีวิตตรงหน้า โดยต้นเพลงบรรยายถึงช่วงเวลาที่ผ่านมาของคูรัที่ผ่านทั้งความสุขและความทุกข์ยากมาด้วยกัน โดยชเตราส์ชอบกวีบทนี้เป็นพิเศษเนื่องจากทำให้เขาหวนนึกถึงภรรยาของตนเอง ในตอนต้นเพลงมีการบรรเลงมาในลักษณะค่อนข้างยาว เหมือนจะนำอารมณ์ของคนฟังเพื่อเตรียมเข้าท่อนแรก โดยลักษณะการบรรเลงเป็นการลากคอร์ดยาวที่มีมือซ้ายในโทนเสียงต่ำ

⁴ Duangjai Thewtong, 155. (in Thai)

Example 6 Im Abendrot, mm.1-17

Andante

Piano

fp

Pno.

5

Pno.

8

Pno.

11

A

m.s.

Pno.

15

ท่อนสำคัญของเพลงนี้อยู่ที่ประโยค “ist dies etwa der Tod” แปลความหมายว่า “หรือ นี่จะเป็นความตาย” โดยลักษณะของทำนอง มีการบรรเลงให้เห็นภาพให้สอดคล้องกับเนื้อร้อง Example 7 แนวทำนองของโซปราโนมีการเคลื่อนที่ไม่มาก มีการร้องโน้ตตัวเดิมและไล่เสียงต่ำลง โดยจุดประสงค์ของผู้ประพันธ์ต้องการสื่ออิสรภาพ นั่นอาจหมายถึงความตาย ส่วนของดนตรีหลัง

จากนั้นมีการเล่นแบบไลโน้ตต่ำเพื่อสื่อถึงความตายเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามผู้ประพันธ์ยังต้องการสื่อให้เห็นถึงการมีชีวิตใหม่โดยการเลือกใช้เสียงฟลูทเป็นตัวแทนของเสียงนกที่แสดงให้เห็นถึงการเกิดขึ้นใหม่ รวมเป็นภาพสรุปให้เห็นถึงแรงบันดาลใจของผู้ประพันธ์จากการเห็นข้อความของบทกวี ซึ่งถูกออกแบบในแง่มุมที่แตกต่างกันในแต่ละท่อน

Example 7 Im Abendrot, mm.66-72

66

sind wir wand - der - mü - de

70

Voice

ist dies et -

Pno.

p

Example 8 Im Abendrot, mm.81-97

81

วิธีการฝึกซ้อมท่อน Im Abendrot

ในท่อนนี้ผู้ร้องควรระวังในเรื่องของอัตราจังหวะ เนื่องจากมีเปลี่ยนอัตราจังหวะระหว่าง 4/4 และ 3/2 ซึ่งหากไม่ได้ฝึกซ้อมจนเกิดความชำนาญจะทำให้สับสนในเรื่องของสัดส่วนจังหวะการร้องได้ ในส่วนช่วงเสียงในท่อนนี้จากการศึกษาพบว่า มีการผสมระหว่างช่วงเสียงสูงและช่วงเสียงกลาง (Chest Voice) เข้าด้วยกัน ในท่อนนี้ผู้ร้องฝึกผสมเสียงต่ำและสูงเข้าด้วยกัน โดยไม่ให้จุดเชื่อมของเสียงแยกออกจากกัน โดยผู้ร้องเริ่มจากการเปิดช่องเสียงสูงโดยการใช้อ้อมเนื้อท้องร่วมกับกระบังลมเพื่อเป็นแรงสนับสนุนโน้ตตัวสูง จากนั้นใช้แรงจากกระบังลมบังคับลมต่อเนื่อง โดยค่อยๆ ไล่เสียงลงมาผสมกับเสียงกลางหรือเรียกได้ว่าโยงเสียงลงมา จะทำให้ท่อนนี้ถูกนำเสนอออกมาอย่างไพเราะและสมบูรณ์ โดยการฝึกเสียงกลางนั้น เริ่มจากการวางระดับกล่องเสียงให้อยู่ในตำแหน่งต่ำกว่าปกติ ยกบริเวณทรวงอกให้ขยายออกจะทำให้เนื้อเสียงที่ร้องออกมามีความหนักกว่าปกติ ซึ่งเกิดจากการที่เนื้อเสียงไปกระทบกับโพรงกะโหลกศีรษะและเกิดการสะท้อนขึ้น ผสมกับแรงสนับสนุนจากทรวงอกทำให้เสียงหนาขึ้นแต่ยังมีความก้องกังวานอยู่ ในเรื่องการตีความบทเพลงจะเห็นได้ว่าถึงแม้เนื้อหาจะเกี่ยวกับความตายแต่บทกวีบทนี้แฝงไปด้วยข้อคิดของการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะประโยค “ist dies etwa der Tod” ซึ่งเป็นประโยคสำคัญของเพลง การเปล่งเสียงในท่อนนี้จึงต้องมีไพเราะกังวาน และมีความต่อเนื่องไม่ให้ขาดตอน เมื่อพิจารณาในส่วนของการบรรเลงเปียโนนั้นเป็นการเล่นเสียงเบามาก โดยผู้ร้องจึงต้องร้องให้เสียงเบาและต่อเนื่องให้สวยงามจะทำให้ประโยคนี้ออกมาไพเราะสมบูรณ์

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาบทประพันธ์ชุดเพลงร้อง *ฟอร์ ลาสท* ของ ประพันธ์โดย ริคาร์ด ชเตราส์ ทำให้เห็นถึงกระบวนการในการนำเอาบทกวีที่ไพเราะมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างบทประพันธ์พบว่า บทประพันธ์นี้เชื่อมโยงดนตรีและบทกลอนเกี่ยวกับฤดูกาลอย่างชัดเจน โดยมีการแยกช่วงเวลาฤดูกาลตามชื่อบทเพลง โดยความหมายของบทประพันธ์ มีการกล่าวถึงอารมณ์ในช่วงเวลานั้น โดยสื่อความหมายผ่านแนวทำนอง และการกำหนดการควบคุมลักษณะเสียงของนักร้องไว้ในโน้ตเพลง เพื่อให้สื่อความหมายที่ผู้ประพันธ์ตั้งใจไว้อย่างชัดเจน บทกวีและแนวทำนองต่างๆ มีความหมายพิเศษซ่อนอยู่ ในฐานะของนักร้องนี้เป็นหน้าที่ที่จะต้องศึกษาบทประพันธ์นั้นๆ อย่างลึกซึ้ง เพื่อดึงเอาความพิเศษเหล่านั้นออกมานำเสนอในผู้ฟัง โดยศึกษาหาความหมายของสัญลักษณ์ต่างๆ ในบทเพลง เป็นกุญแจสำคัญที่ผู้แต่งกำหนดมาให้ นักร้องปฏิบัติตาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยชิ้นนี้ จะสามารถเป็นแนวทางในการศึกษาบทเพลงอื่นๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อไปได้

Bibliography

- Dimon, Theodore. *Anatomy of the Voice*. Berkeley, CA: North Atlantic Books, 2018.
https://www.lieder.net/lieder/assemble_texts.html?SongCycleId=55.
- Jeong, Soo Hyun. "Harmonic and Thematic Interactions in Richard Strauss's Vier letzte Lieder: A Synthesis of Two Analytical Approaches." Ph.D. Diss., College-Conservatory of Music University of Cincinnati, 2019.
- Krebs, Sharon. "Vier Letzte Lieder." Accessed March 24, 2021.
https://www.lieder.net/lieder/assemble_texts.html?SongCycleId=55.
- Phancharoen, Natcha. *Dictionary of Musical Terms*. 4th ed. Bangkok: Keskarat, 2011.
(in Thai)
- Thewtong, Duangjai. *Duangjai Thewtong Technique Integrated Vocal Exercise*. Bangkok: Viscom Center, 2017. (in Thai)